

ПРО ВИКОНАННЯ У 2022 Р. ПРОГРАМИ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ НА 2021-2023 РОКИ

*За результатами наукової доповіді на засіданні Президії НАПН України
16 листопада 2022 р.*

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4215>

КРЕМЕНЬ Василь Григорович

доктор філософських наук, професор, дійсний член (академік) НАН України і НАПН України, президент Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

ЛУГОВИЙ Володимир Іларіонович

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, перший віцепрезидент Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

ТОПУЗОВ Олег Михайлович

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, віцепрезидент Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

РЕГЕЙЛО Ірина Юріївна

доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, начальник науково-організаційного відділу апарату Президії Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

Анотація. У статті наведено найвагоміші результати виконання у 2022 р. Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2021-2023 рр. У 2022 р. де-факто додано новий важливий напрям співпраці МОН України та НАПН України, пов'язаний з війною Російської Федерації проти України. У межах спільної діяльності здійснювалося вдосконалення законодавства України у сфері освіти; робота у складі колегії МОН України, Наукової ради, Науково-методичної ради, предметних (галузевих) експертних комісій та експертних груп, робочих груп міністерства тощо; психолого-педагогічна експертиза навчальної, навчально-методичної літератури, засобів навчання та навчального обладнання для закладів освіти, освітніх матеріалів для вебплатформи дистанційного навчання «Всеукраїнська школа онлайн»; розроблення сучасного навчально-методичного забезпечення для закладів дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти; науково-методичний супровід інноваційних проєктів, пілотних досліджень, педагогічних експериментів; підготовка наукових періодичних видань; проведення спільних науково-методичних конференцій, науково-практичних семінарів, круглих столів, вебінарів; підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників тощо. Окреслено проблемні завдання на різних рівнях освіти, які потребують подальшого вирішення у рамках спільної діяльності МОН України і НАПН України, особливо в умовах воєнного стану та для повоєнного відновлення країни.

Ключові слова: Програма спільної діяльності; Міністерство освіти і науки України; Національна академія педагогічних наук України; наука; освіта; педагогіка; психологія; науковий і методичний супровід освіти; розвиток інноваційної людини; воєнний стан; повоєнне відновлення.

Національна академія педагогічних наук України тісно взаємодіє з центральними органами виконавчої влади в реалізації освітньої політики держави. Ефективною та широкомасштабною є співпраця наукових установ НАПН України з Міністерством освіти і науки України у межах виконання Програми спільної діяльності (Кремень та ін., 2020, 2021). За словами Міністра освіти і науки України С.М. Шкарлета НАПН України є головною науково-експертною установою для міністерства.

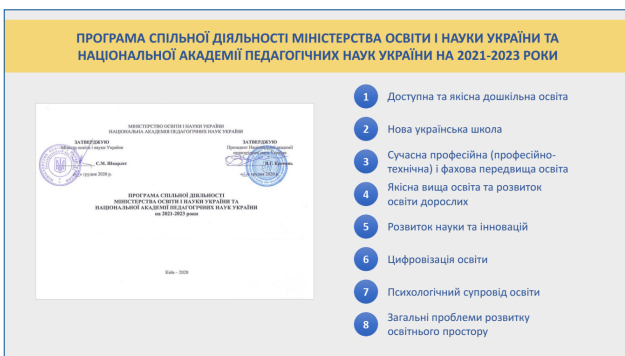
У 2022 р. продовжувалася реалізація Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2021-2023 роки (далі — Програма), якою передбачено виконання 116 заходів, спрямованих на вирішення нагальних завдань з реформування вітчизняної освіти, з таких восьми напрямів (НАПН України, 2020; Кремень, 2021):

- «Доступна та якісна дошкільна освіта»;
- «Нова українська школа»;
- «Сучасна професійна (професійно-технічна) і фахова передвища освіта»;
- «Якісна вища освіта та розвиток освіти дорослих»;
- «Розвиток науки та інновацій»;
- «Цифровізація освіти»;
- «Психологічний супровід освіти»;

• «Загальні проблеми розвитку освітнього простору».

У 2022 р. де-факто додано **новий важливий напрям співпраці** МОН України та НАПН України, пов'язаний з війною Російської Федерації проти України. Президія НАПН України на засіданні 21 квітня 2022 р. схвалила й висловила підтримку своєчасним комплексним зусиллям МОН України, спрямованим на провадження заходів з посилення ефективності освітньої і наукової діяльності задля прискорення перемоги, функціонування і розвитку науки й освіти, економіки в усіх регіонах країни. Наголошено на подальшій реалізації розпочатих реформ у сфері дошкільної, загальної

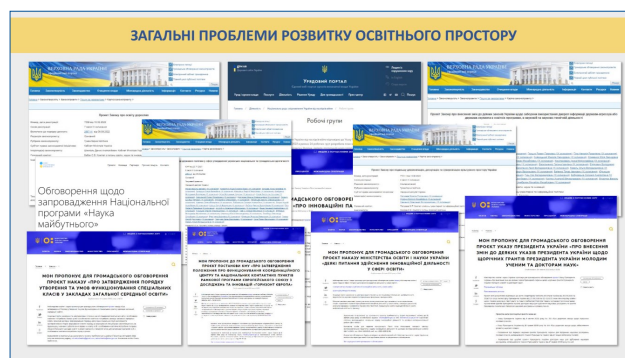
середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти та освіти дорослих, розвитку фундаментальних і прикладних досліджень та експериментальних розробок у галузі освіти, педагогіки і психології, відображених у Програмі, в умовах воєнного стану і після воєнного часу (Кремень та ін., 2022a, 2022b).

Ураховуючи необхідність дослідження актуальних проблем воєнного часу та повоєнного відновлення у сфері освіти, педагогіки і психології та необхідність приведення у відповідність сфери освіти до стандартів і рекомендацій Європейського Союзу у зв'язку з наданням Україні статусу кандидата для вступу в ЄС, визначено та подано до МОН України перелік пріоритетних наукових досліджень та науково-технічних розробок, спрямованих на розвиток новітньої конкурентоспроможної науково-технічної продукції, необхідної в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення, внесені відповідні зміни до виконуваних фундаментальних та прикладних досліджень.

Вчені НАПН України спільно з фахівцями МОН України взяли участь у роботі Національної ради з відновлення України від наслідків війни, створеної відповідно до Указу Президента України від 21 квітня 2022 р. № 266/2022, з підготовки *Плану відновлення України*. У рамках робочої групи «Освіта і наука» сформовано, обґрунтовано та узагальнено пропозиції для робочих підгруп «Освіта» та «Наука», виокремлено нагальні проблеми і виклики у сферах освіти і науки, обґрунтовано шляхи їх розв'язання і подолання, запропоновано ідеї щодо вирішення поля проблем та викликів у сферах «Освіта» (для сфер аналізу «Дошкільна освіта», «Загальна середня освіта», «Професійна та фахова передвища освіта», «Вища освіта») та «Наука».

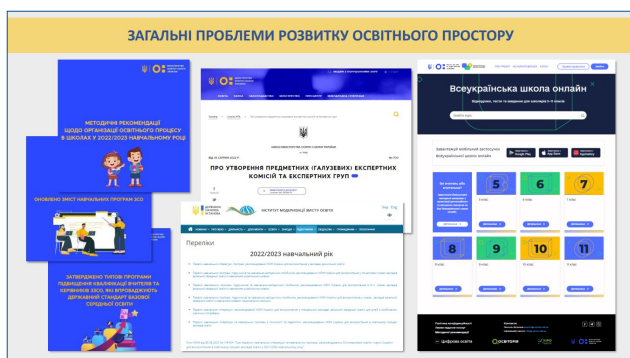
На запит МОН України вчені НАПН України підготували експертно-аналітичні матеріали академії для заповнення розділу 25 «Наука і дослідження» *анкети (опитувальника) Єврокомісії щодо вступу України в ЄС*. Відповідні матеріали направлені МОН України і враховані при опрацюванні анкети. 23 червня 2022 р. Україні надано статус кандидата на вступ в Євросоюз, що стало сильним сигналом її підтримки європейськими партнерами.

З-поміж *загальних проблем розвитку освітнього простору* Програми одним з пріоритетних завдань стало вдосконалення законодавства України у сфері освіти. Вчені НАПН України спільно з фахівцями МОН України працювали над

підготовкою проектів законів України «Про освіту дорослих», «Про внесення змін до деяких законів України щодо заборони використання джерел інформації держави-агресора або держави-окупанта в освітніх програмах, в науковій та науково-технічній діяльності», «Про інноваційні парки»; Плану заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України; Національної програми «Наука майбутнього»; Указу Президента України «Про внесення змін до деяких Указів Президента України щодо щорічних грантів Президента України молодим ученим та докторам наук»; постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження національного плану заходів щодо впровадження принципів відкритої науки до 2030 року», «Про затвердження Положення про функціонування координаційного центру та національних контактних пунктів Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт Європа»; наказів МОН України «Про затвердження Порядку утворення та умов функціонування спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти», «Деякі питання здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти» тощо.

За участі вчених *Інституту педагогіки НАПН України* спільно з *Директоратом дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти МОН України* розроблено Програму незалежного тестування фахових знань та вмінь учителів початкових класів закладів загальної середньої освіти (наказ МОН України від 5 квітня 2022 р. № 294), Типову програму підвищення кваліфікації керівників закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ МОН України від 12 жовтня 2022 р. № 905), Типову програму підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ МОН України від 12 жовтня 2022 р. № 904). Відповідно до наказу МОН України від 3 червня 2022 р. № 521 вчені НАПН України стали учасни-

ками робочих груп МОН України з оновлення змісту навчальних програм. Загалом опрацьовано 59 типових освітніх і навчальних програм для 1-2 і 3-4 класів закладів загальної середньої освіти, а також навчальні програми з історії України та всесвітньої історії (6-11 класи), з основ правознавства (9 клас), громадянської освіти (10 клас), зарубіжної літератури (6-11 класи). Внесено доповнення у частині питань цивільного захисту; посилено аспекти, пов'язані з громадянським і патріотичним вихованням молодших школярів; усунуто невідповідності у зв'язку з агресією Російської Федерації; увиразнено процеси формування української політичної нації, консолідації українського суспільства на сучасному етапі; у цьому контексті додано питання про життя національних меншин; створено окремий блок у програмі 11 класу, присвячений повномасштабній війні Росії проти України (геноцидні дії російської влади проти України; національний опір окупантам; міжнародна підтримка України; введення нових понять «руський мир», «рашизм» тощо).

У 2022 р. вчені Інституту проблем виховання НАПН України взяли участь в обговоренні проектів законів України «Про подальшу деколонізацію, деокупацію та суверенізацію культурного простору України» та «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності».

Вчені НАПН України входять до складу колегії МОН України, Наукової ради, Науково-методичної ради (науково-методичних комісій/підкомісій), предметних (галузевих) експертних комісій та експертних груп (наказ МОН України від 5 серпня 2022 р. № 700); робочих груп з оновлення змісту навчальних програм (наказ МОН України від 3 червня 2022 р. № 521), розроблення Державного стандарту профільної середньої освіти, впровадження STEM-освіти в Україні, напрацювання ініціатив з нормативно-правового забезпечення функціонування корпоративних закладів освіти та ін.; конкурсних комісій з проведення

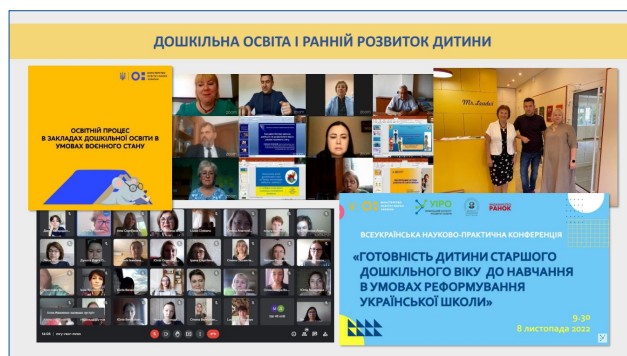
конкурсного відбору проектів прикладних досліджень з розроблення наукових засад державної політики у сферах освіти і науки, проведення конкурсного відбору підручників для здобувачів повної загальної середньої освіти і педагогічних працівників та ін., комісії з питань наукових об'єктів, що становлять національне надбання; наглядових рад закладів вищої освіти тощо.

На виконання листа МОН України від 24 жовтня 2022 р. № 1/12530-22 та відповідно до наказів МОН України «Про затвердження Положення про експертну раду Міністерства освіти і науки України з питань атестації наукових кадрів» від 8 серпня 2022 р. № 706 і «Про утворення експертних рад Міністерства освіти і науки України з питань атестації наукових кадрів» від 24 жовтня 2022 р. № 947 НАПН України подано пропозиції щодо кандидатур для введення до складу експертних рад МОН України з питань атестації наукових кадрів з педагогічних наук, фізичного виховання і спорту; психологічних наук.

Здійснювалася експертиза навчальної, навчально-методичної літератури, засобів навчання та навчального обладнання для закладів дошкільної, початкової, середньої (зокрема для дітей з особливим освітніми потребами), позашкільної, професійної (професійно-технічної) освіти тощо, засобів навчання і навчального обладнання для надання грифів і свідоцтв МОН України.

У 2022 р. наукові працівники НАПН України активно залучалися до проведення наукової, педагогічної та психологічної експертизи освітніх матеріалів для вебплатформи дистанційного навчання «Всеукраїнська школа онлайн».

На виконання пріоритетного напрямку «Доступна та якісна дошкільна освіта» вченими Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України здійснено другий етап апробації інноваційної моделі комплексної освіти та розвитку особистості дітей дошкільного та молодшого шкільного віку у межах дослідно-експериментальної роботи «Психолого-педагогічні умови

Створено сучасне науково-методичне забезпечення формування соціально успішної особистості старшокласника у системі загальної середньої освіти:

- навчально-методичний посібник «Соціально успішна особистість: сутність і технології виховання» (Федорченко та ін., 2022);
- методичні рекомендації «Методика формування соціально успішної особистості старшокласника в системі загальної середньої освіти» (Кириченко та ін., 2022).

З метою навчально-методичного забезпечення військово-патріотичного виховання учнів в умовах ідейно-світоглядної конфронтації вченими Інституту підготовлено та опубліковано:

- навчально-методичний посібник «Військово-патріотичне виховання учнів в умовах ідейно-світоглядної конфронтації» (Остапенко та ін., 2022);
- методичні рекомендації «Методика військово-патріотичного виховання учнів у закладах загальної середньої освіти» (Тимчик та ін., 2022).

Спільно з ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» та Комітетом з фізичного виховання та спорту МОН України проведено круглий стіл «Військово-патріотичне виховання учнівської та студентської молоді в умовах боротьби за Україну» (7 червня 2022 р.), яким охоплено понад 1 тис. учасників. Провідні вчені, педагоги з понад 18 областей України і м. Києва мали змогу обговорити питання військово-патріотичного виховання учнівської та студентської молоді в умовах військового стану.

Розроблено науково-методичне забезпечення профільного професійного самовизначення учнів:

- монографію «Формування професійно-ціннісних орієнтацій учнів до трудової діяльності в умовах сучасного освітнього середовища» (Охріменко та ін., 2022а);
- методичні рекомендації «Форми і методи формування професійно-ціннісних орієнтацій учнів до трудової діяльності» (Охріменко та ін., 2022б).

Задля науково-методичного забезпечення освітнього процесу в закладах позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа» підготовлено:

- навчальну програму та методичні рекомендації з позашкільної освіти «Основи безпеки життєдіяльності в умовах бойових дій», які оприлюднено на офіційному вебсайті МОН України (МОН України, 2022б; Корнієнко та ін., 2022а, 2022б);
- навчальну програму для формування екологічної компетентності школярів «Знаю. Вмію. Дію» (Толочко, 2022а);
- навчально-методичний посібник для формування екологічної компетентності школярів «Знаю. Вмію. Дію» (Толочко, 2022б).

У Віснику НАПН України опубліковано Концепцію виховання дітей та молоді в цифровому просторі, розроблену за участі провідних вчених НАПН України, Інституту проблем виховання та Інституту соціальної та політичної психології НАПН України (Кремень та ін., 2022с).

В Інституті обдарованої дитини НАПН України узагальнено діагностичні та прогностичні можливості методів ідентифікації інтелектуальної обдарованості, створено опис найбільш поширених тестових методик щодо її діагностування, сформульовано теоретико-методичні засади діагностики чинників розвитку обдарованої особистості. 18-23 серпня 2022 р. проведено III Міжнародну науково-практичну онлайн-конференцію «Обдаровані діти — скарб нації».

У березні й у травні 2022 р. вченими Інституту здійснено опитування щодо визначення факторів впливу війни на систему загальної середньої освіти, проведене серед педагогічної спільноти, здобувачів освіти й батьків, у якому загалом узяли участь понад 15 тис. осіб з усіх регіонів країни. За підсумками опитування з'ясовано особливості освітнього процесу у закладах освіти через один та через два місяці як запроваджено воєнний стан. Описано емоційні переживання

здобувачів освіти, педагогічних працівників та батьків після повномасштабного військового вторгнення. Уточнено актуальні потреби учасників освітнього процесу щодо організації навчання. З'ясовано, що для третини опитаних потенційно є затребуваною професійна психологічна підтримка. Зафіксовано зазначені респондентами феномени, що можуть бути проявом впливу травматичних подій: проблеми в міжособистісній взаємодії; труднощі емоційної регуляції; поведінкові та фізіологічні прояви. Описано погляди учасників освітнього процесу на розвиток системи освіти в Україні в умовах воєнного стану. Представлено рекомендації для подальшої ефективної роботи з цільовими аудиторіями (Мельник, 2022; Мельник & Малиношевська, 2022).

Вченими *Інституту соціальної та політичної психології НАПН України* розроблено інноваційні навчальні матеріали з медіаосвіти з урахуванням змін у глобальному інформаційному просторі та реформування освітньої системи в Україні, зокрема підготовлено рукописи електронного підручника «Медіакультура», навчально-методичного посібника для вчителів та вихователів закладів позашкільної освіти «Патріотизм молоді цифрової доби: інноваційні засоби розвитку» та збірника навчальних медіаосвітніх програм «Наскрізна медіаосвіта».

У 2022 р. *Інститутом спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України* спільно з *Директоратом дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти МОН України* продовжено роботу щодо розроблення сучасного навчально-методичного забезпечення для дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в спеціальних закладах та в інклюзивних закладах освіти на основі оновлених освітніх стандартів відповідно до концептуальних положень «Нової української школи». Вченими Інституту підготовлено модельні навчальні програми для спеціальних закладів загальної середньої

освіти для дітей з особливими освітніми потребами, яким надано гриф МОН України «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ МОН України від 12 жовтня 2022 р. № 899). Інститутом здійснювалося підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які навчають осіб з особливими освітніми потребами.

Спільно з МОН України проведено VIII Міжнародний конгрес зі спеціальної педагогіки та психології «Освіта дітей з особливими потребами: виклики воєнного часу» (19-20 жовтня 2022 р.). Основною метою Конгресу стало обговорення стратегічних питань реформування освіти дітей з особливими потребами в умовах воєнного часу, окреслення нових законодавчо-правових орієнтирів, презентація інноваційних освітніх технологій роботи з особливими дітьми в умовах дистанційного навчання.

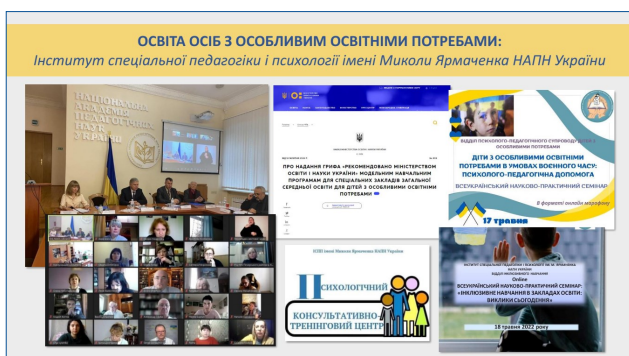
Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В.О. Сухомлинського здійснено поповнення [електронного інформаційного ресурсу «Бібліотека Нової української школи»](#).

У жовтні 2022 р. Бібліотекою спільно з *ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»* проведено Всеукраїнський місячник шкільних бібліотек «В нас єдина мета — Україна свята, нездоланна ніким і ніколи!» у рамках Міжнародного місячника шкільних бібліотек. Для методичного супроводу заходу розроблено [методичні рекомендації та рекомендаційний бібліографічний список](#), які представлено на веб-порталі ДНПБ імені В.О. Сухомлинського та надіслано до бібліотек мережі. За результатами Всеукраїнського місячника шкільних бібліотек проведено всеукраїнський вебінар «В нас єдина мета — Україна свята, нездоланна ніким і ніколи!».

Вченими Бібліотеки підготовлено та оприлюднено:

- хрестоматію «Антологія текстів з реформування змісту загальної середньої освіти в Україні (1991-2017)» (Березівська та ін., 2022);

- оглядове видання «Діяльність НАПН України щодо науково-методичного забезпечення модернізації та реформування освіти» (Лапаєнко та ін., 2022a);

- довідник «Науково-інформаційна та соціокультурна діяльність провідних освітянських бібліотек — 2022» (Гончаренко та ін., 2022);

- бібліографічні покажчики «Дисертації з питань освіти (1991-2021)» (Пономаренко та ін., 2022), «Педагогічні видання німецькою мовою другої половини XIX ст. — 1917 р. у фонді Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського» (Дяченко та ін., 2022), «Міжнародні та всеукраїнські педагогічні читання «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю» (1993-2020)» (Сухомлинська та ін., 2022), «Творчий доробок Василя Григоровича Кременя в інноваційному розвитку освіти України» (Лапаєнко та ін., 2022b);

- аналітичні вісники у сфері освіти й науки.

Продовжувалося наповнення інформаційно-бібліографічного ресурсу «Видатні педагоги України та світу».

Відповідно до пріоритетного напрямку «Сучасна професійна (професійно-технічна) і фахова передвища освіта» Інститутом професійної освіти НАПН України підготовлено аналітичний огляд «Фахова передвища освіта: аналітичний огляд ефективності» (Радкевич та ін., 2022).

Науковими працівниками Інституту проаналізовано сучасний стан професійної (професійно-технічної) освіти; окреслено загрози національній безпеці країни, пов'язані з наявними освітніми проблемами; спрогнозовано перспективи розвитку вітчизняної системи П(ПТ)О, до яких слід віднести:

- формування нової парадигми державної освітньої політики, здатної оперативно реагувати на нові загрози й виклики;

- модернізацію системи професійної освіти і створення єдиної системи професійної освіти України;

- формування ефективної мережі закладів професійної освіти для повоєнних потреб особистості, суспільства й економіки, вдосконалення механізмів її фінансування;

- формування докорінно нових підходів до організації освітнього процесу;

- створення й упровадження актуальних педагогічних інновацій для підвищення мотивації молоді до здобуття робітничих професій, зростання інтересу до самоосвіти й саморозвитку, готовності до самореалізації, здатності до самозайнятості в умовах нестабільного розвитку економіки;

- узгодження кадрового попиту і пропозиції на вітчизняному ринку праці;

- спрощення доступу молоді до П(ПТ)О, поширення практики отримання часткових кваліфікацій;

- розвиток повноцінної дуальної форми здобуття професійної освіти;

- підвищення престижності професійної освіти і соціального статусу кваліфікованого робітника та підприємця, які формують бюджет країни, сприяючи її відродженню і розвитку.

Вченими Інституту проведено III Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Фахова передвища і професійна освіта: теорія, методика, практика» (21 жовтня 2022 р.), Всеукраїнський круглий стіл «Оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти: теорія, методика, практика» (6 жовтня 2022 р.), науково-практичні вебінари «Модернізація інформаційно-освітнього середовища закладів професійної освіти» (19 травня 2022 р.), «Практико-орієнтовані підходи в системі підготовки кваліфікованих робітників енергетичної галузі: виклики, реалії та перспективи» на базі експериментального майданчика — ДНЗ «Криворізький центр професійної освіти металургії та машинобудування» (3 жовтня 2022 р.), «Застосування цифрових технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників» (13 жовтня 2022 р.) тощо.

За сприяння Директорату професійної освіти МОН України Інститутом організовано Всеукраїнський конкурс «Планета ІТ» для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти на кращий електронний освітній ресурс. До 10 грудня 2022 р. приймаються заявки та конкурсні матеріали.

За участі фахівців МОН України підготовлено і 17 листопада 2022 р. проведено методологічний семінар НАПН України «Науково-методичне

забезпечення розвитку професійної освіти в умовах нових технологічних і економічних викликів» (Базиль, 2022).

За пріоритетним напрямом *«Якісна вища освіта та розвиток освіти дорослих»* Інститутом вищої освіти НАПН України спільно з *Директоратом фахової передвищої, вищої освіти та Головним управлінням вищої освіти і освіти дорослих МОН України* підготовлено опис моделей та технологій оптимізації мережі закладів вищої освіти України:

- «Університетський портрет Києва: проблема збереження науково-технологічного профіля. Аналітичний огляд спеціальностей підготовки» (Луговий та ін., 2022a);

- «Аспірантська підготовка як фактор університетської конкурентоспроможності: Аналітичний огляд стану в Україні» (Луговий та ін., 2022b);

- «Мережа державних закладів вищої освіти України: Аналітичний огляд конкурентоспроможності» (Кремень та ін., 2022d);

- «Париж-стратегія & Пекін-стратегія розвитку університетського лідерства у 2003-2021 роках: досвід для України» (Луговий та ін., 2022c);

- «Концентрація та комунікація в моделі і стратегії розвитку університетів-лідерів» (Луговий та ін., 2022d);

- «Оптимізація мережі закладів вищої освіти: теоретичні особливості та практичні рекомендації» (Калашнікова & Оржель, 2022).

З метою підвищення якості викладання у вищій освіті вченими Інституту опубліковано статтю «Забезпечення якості підготовки докторів філософії за спеціальністю «011 Освітні, педагогічні науки» в Інституті вищої освіти НАПН України» (Калашнікова та ін., 2022), підготовлено монографію «Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану», здійснено експертизу професійного стандарту на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» щодо програмних результатів навчання, методичну експертизу двох проектів стандартів другого (магістерського) рівня та чотирьох — третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти тощо.

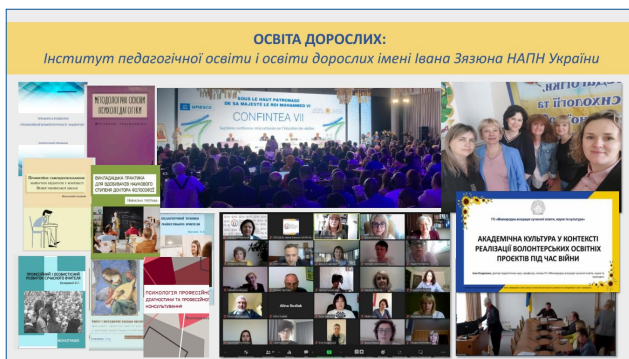
Проведено науковий семінар «Вища освіта в Плані відновлення України: методологічний аспект» та підготовлено пропозиції до проекту Плану заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України (Вітренко та ін., 2022).

У рамках проекту ЄС «Відродження переміщених університетів: посилення конкурентоспроможності, підтримка громад» (REDU) (2020-2023 рр.) з 20 жовтня по 11 листопада 2022 р. організовано тренінги «Вдосконалення викладання і навчання. Забезпечення якості вищої освіти», «Модернізація навчальних дисциплін, силабусів викладання і навчання у контексті поєднання навчання і дослідження», «Формулювання результатів навчання та їх особливості», «Алгоритм досягнення результатів навчання в межах навчальної дисципліни» та ін. для переміщених університетів (Маріупольський державний університет, Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля). 30 листопада 2022 р. заплановано проведення I Міжнародної науково-практичної конференції «Особистість, університет, суспільство: виклики взаємодії та розвитку».

У співпраці з *Директоратом європейської інтеграції, бюджетування та узгодження політик і Директоратом фахової передвищої, вищої освіти МОН України* 8 листопада 2022 р. Інститут вищої освіти НАПН України спільно з Національним Еразмус+ офісом в Україні та Київським національним університетом імені Тараса Шевченка 8 листопада 2022 р. провели *XI Міжнародну науково-практичну конференцію «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті болонського процесу. Відновлення: виклики, підходи та інструменти»*. Захід відбувся за підтримки Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури Європейської Комісії, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, Національної академії педагогічних наук України, Спілки ректорів закладів вищої освіти України та Британської ради в Україні.

Вченими *Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України* взято участь у доопрацюванні проекту Закону України «Про освіту дорослих». З метою імплементації національних законодавчих актів у сфері

освіти дорослих взято участь у VII Міжнародній конференції ЮНЕСКО з освіти дорослих CONFINTEA VII (15 червня 2022 р., м. Марракеш, Королівство Марокко) та у Міжнародному воркшопі «Обговорюємо результати CONFINTEA VII та Марракеську рамкову програму дій» (4 жовтня 2022 р., м. Кишинів, Республіка Молдова).

Завершено виконання чотирьох наукових досліджень, зокрема двох фундаментальних («Теорія і практика професіоналізації педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих», «Теорія і практика забезпечення якості педагогічної освіти у зарубіжних країнах») та двох прикладних («Обґрунтування змісту і методики проведення практики у закладах вищої педагогічної освіти», «Розвиток психологічної готовності педагогічного персоналу до професійної діяльності в умовах нової української школи») досліджень, результати яких спрямовані на удосконалення науково-методичного забезпечення педагогічної освіти, освіти дорослих, професійного й особистісного розвитку педагогічних працівників.

Опубліковано / виготовлено електронні видання / підготовлено до друку та впроваджується у закладах освіти 13 одиниць наукової, виробничо-практичної, довідкової та навчальної продукції (2 аналітичних матеріалів, 1 монографія, 5 методичних рекомендацій, 1 анотований покажчик, 4 навчальні програми).

Започатковано регіональний експеримент у Чернівецькій області «Технології професійного розвитку педагога в умовах неформальної освіти» (2022-2024 рр.). Створено Центр андрагогічної майстерності педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих відділу андрагогіки Інституту.

Спільно з закладами освіти МОН України організовано і проведено близько 30 науково-практичних масових заходів (науково-практичні конференції, психолого-педагогічні читання, методологічні семінари, вебінари, круглі столи, гостьові лекції, партнерські зустрічі тощо).

У ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України забезпечено науково-методичний супровід з підвищення кваліфікації для осіб з вищою освітою (організація курсів підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних та педагогічних працівників закладів освіти та установ). На курси підвищення кваліфікації за кошти державного бюджету зараховано 5 тис. слухачів.

У системі неформальної освіти — [Український відкритий університет післядипломної освіти](#) — підвищили кваліфікацію за короткостроковими програмами (спецкурси, флешкурси) 276 слухачів-працівників закладів освіти.

В умовах воєнного стану Центральним інститутом післядипломної освіти Університету спільно з Українським відкритим університетом післядипломної освіти започатковано акцію «Переможні обрії освіти» та проведено 24 вебінари. В акції взяли участь і підвищили кваліфікацію за програмами вебінарів понад 4 тис. педагогів закладів освіти всіх типів і рівнів з усіх регіонів України.

Вчені Університету здійснювали наукове керівництво експериментами всеукраїнського та регіонального рівнів: «Управління розвитком закладів професійної (професійно-технічної) освіти на засадах педагогічної логістики», «Забезпечення якості професійної підготовки майбутніх фахівців електротехнічного профілю в навчально-практичних центрах закладів професійної (професійно-технічної) освіти», «Формування м'яких навичок (soft skills) майбутніх кваліфікованих робітників в освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти».

Вченими *Інституту педагогіки НАПН України* організовано й проведено [підвищення кваліфікації педагогічних працівників за програмами із методик навчання навчальних предметів / інтегрованих курсів у 5-6 класах Нової української школи](#). Видано сертифікати близько 21 тис. учителів.

На виконання пріоритетного напрямку [«Розвиток науки та інновацій»](#) спільно з закладами вищої освіти і науковими установами МОН

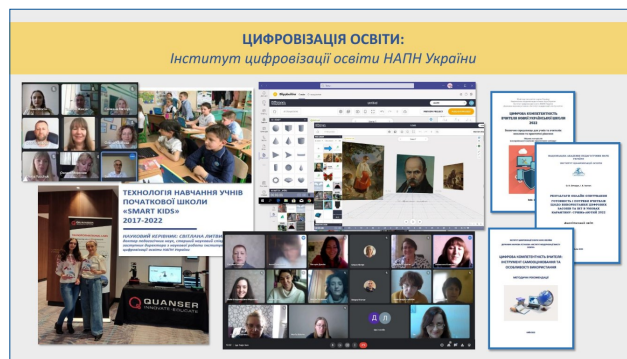
хологія у вимірах війни і миру: проблеми, досвід, перспективи» (23-24 вересня 2022 р.), IV Міжнародна науково-практична конференція «Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи» (28 жовтня 2022 р.), XI Міжнародна науково-практична конференція «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу. Відновлення: виклики, підходи та інструменти», Всеукраїнський круглий стіл «Психологія російсько-української війни: внутрішній погляд» (7 квітня 2022 р.), XI Міжнародний науково-методологічний семінар «Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів» (19 травня 2022 р.) тощо.

Науковими працівниками НАПН України 23-25 листопада 2022 р. проведено низку заходів (науково-практичні конференції, семінари, круглі столи, презентації) з актуальних питань розвитку вітчизняної освіти, педагогічної і психологічної наук у рамках XIII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» та XIV Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті».

Вчені НАПН постійно беруть участь у щорічних серпневих конференціях, нарадах, розширених колегіях. Так, у 2022 р. приєдналися до Міжнародної серпневої педагогічної науково-практичної конференції «Освіта, освітяни — незламні у війні» (18 серпня 2022 р.). Інститутом педагогіки НАПН України організовано і проведено щорічну серпневу конференцію Національної академії педагогічних наук України «Учені НАПН України — українським учителям».

За пріоритетним напрямом «Цифровізація освіти» Інститутом цифровізації освіти НАПН України спільно з ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» підготовлено:

- методичні рекомендації «Цифрова компетентність вчителя: інструмент самооцінювання та особливості використання» (Биков та ін., 2022) та «Критерії і показники оцінювання якості освітнього цифрового контенту з доповненою реальністю»;
- аналітичний звіт «Результати онлайн-опитування «Готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину: січень-лютий 2022» (Овчарук & Іванюк, 2022). Опитування спрямовувалося на з'ясування стану готовності освітян до використання цифрових засобів для забезпечення дистанційного навчання учнів, підготовки та проведення освітніх заходів вчителями закладів загальної середньої освіти, їхніх потреб та освітніх ресурсів,

електронних засобів навчання, що користуються найбільшим попитом. Наведено узагальнені дані результатів самооцінювання педагогічними працівниками їхньої цифрової компетентності. Надано висновки, що сприятимуть використанню результатів опитування органами управління освітою, закладами та установами з підвищення кваліфікації вчителів, закладами загальної середньої освіти, науковими установами та іншими зацікавленими сторонами при організації необхідних заходів, реалізація яких сприятиме успішному використанню ІКТ та здійсненню дистанційного навчання;

- збірник матеріалів Всеукраїнського науково-практичного семінару «Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: 2022. Безпечне середовище для учнів та вчителів: виклики та практичні рішення»;
- інформаційні бюлетені «Виклики та рішення щодо питань освіти для біженців у країнах Європейського Союзу», «Створення освітніх можливостей для українських учнів, батьків і вчителів у Варшаві під час війни», «Підтримка ЮНЕСКО освітньої спільноти України під час російської військової агресії», «Організація навчання дітей-біженців з України під час війни: досвід Німеччини», «Організація процесу освіти засобами інформаційно-цифрового освітнього середовища для українських учнів в Нідерландах під час війни», «Веб-орієнтовані технології у здоров'язбережувальному навчанні учнів початкових класів».

Сформовано методичні рекомендації щодо використання інструментів самооцінювання цифрової компетентності вчителя з описом змісту інструменту самооцінювання цифрової компетентності вчителя у контексті європейських підходів, процедури забезпечення підтримки впровадження інструментів самооцінювання цифрової компетентності вчителя, наведено приклади інструментів самооцінювання цифровізації закладів освіти. Здійснюється науково-методичний супровід формування інформаційно-комунікаційної

компетентності вчителів української школи в умовах хмаро орієнтованого навчального середовища шляхом проведення тренінгів, семінарів, випуску електронного ресурсу «Інформаційний бюлетень» з питань використання засобів хмаро орієнтованого навчального середовища.

Завершено виконання дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою «Технологія навчання учнів початкової школи «Розумники (SmartKids)», 2017-2022 рр. (наказ МОН України від 30 серпня 2017 р. № 1234).

Здійснено рецензування навчальної програми й підручників з інформатики, що сприятиме підвищенню якості інформатичної освіти учнів 5-6 класів закладів загальної середньої освіти.

Науково-методичний і технологічний супровід функціонування [Електронної бібліотеки НАПН України](#) у 2022 р. здійснював Інститут цифровізації освіти НАПН України, а роботу з адміністрування внесень електронних ресурсів — Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. На 1 листопада 2022 р. сховище електронної бібліотеки містить понад 28 тис. ресурсів у вільному доступі, що завантажено користувачами понад 10 млн разів зі 184 країн світу (Шиненко & Пінчук, 2022а, 2022б). З початку воєнного стану на цей час до бібліотеки внесено понад 1,4 тис. ресурсів та здійснено майже 930 тис. завантажень. У 20-ці лідерів завантажень ресурси з психології, зокрема з надання психологічної допомоги військовослужбовцям в умовах бойових дій, а також допомога дітям і сім'ям — постраждалим від військового конфлікту.

18 листопада 2022 р. проведено загальні збори НАПН України «Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти України: стан, проблеми, перспективи».

За пріоритетним напрямом *«Психологічний супровід освіти»* Інститутом психології імені Г.С. Костюка НАПН України спільно з Директором дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти МОН України опубліковано:

- навчальний посібник «Сучасні тренінгові технології розвитку особистості в освіті» (Лукомська & Зливков, 2022);
- психологічний практикум «Діагностика та профілактика перфекціонізму та прокрастинації в освітній практиці» (Карамушка та ін., 2022);
- методичні рекомендації «Психічне здоров'я особистості під час війни: як його зберегти та підтримати» (Карамушка, 2022а).

Здійснювалося наукове керівництво Українським лонгітюдним дослідженням, що з 2019 р. проводиться серед учнів закладів загальної середньої освіти. Зокрема в 2022 р. підготовлено:

- методичні рекомендації з використання психодіагностичних інструментів третьої хвилі дослідження «Українське Лонгітюдне Дослідження = Ukrainian Longitudinal Study (ULS)» (Максименко та ін., 2022).

На виконання спільного інноваційного проекту з управлінням освіти і науки Білоцерківської міської ради оприлюднено:

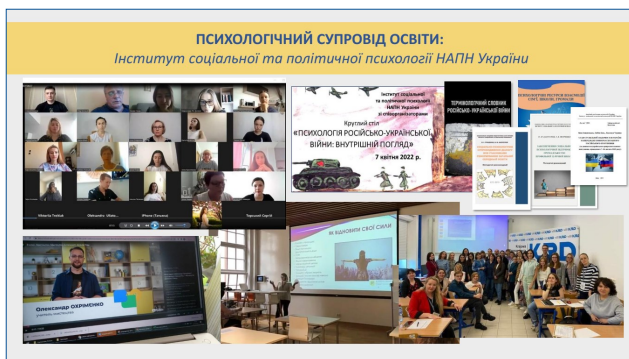
- навчальний посібник «Психологічні тренінги для підготовки менеджерів та персоналу освітніх організацій (реалізація технологічного підходу)» (Карамушка, 2022б).

Спільно з закладами вищої освіти МОН України підготовлено та проведено чотири міжнародні та всеукраїнські конференції, круглий стіл, а також низку науково-практичних семінарів та вебінарів надання психологічної допомоги учасникам освітнього процесу в умовах війни.

Вченими *Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України* підготовлено до друку рукописи:

- практичного посібника «Психолого-методичний супровід професійної діяльності педагога Нової української школи»;
- методичного посібника «Психологічні засоби професійного розвитку педагога Нової української школи»;
- методичних рекомендацій «Психологія розвитку особистісної готовності педагогів до професійної діяльності» та «Науково-практичне забезпечення профдіагностичної і профконсультативної діяльності».

В *Інституті соціальної та політичної психології НАПН України* спільно з ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» розроблялося науково-методичне забезпечення для інтенсифікації масового впровадження наскрізної медіаосвіти у вітчизняну освітню практику, удосконалення

наявних та створення нових психологічних технологій фасилітації проблемної міжгрупової взаємодії та алгоритмів долаття міжгрупових конфліктів в освітньому середовищі, комплексу соціально-психологічних технологій для забезпечення ефективної підтримки педагогічною спільнотою та громадськістю реформ у сфері загальної середньої освіти, системи підвищення готовності учасників освітнього процесу до дій у надзвичайних ситуаціях, практично зорієнтованої соціально-психологічної концепції та визначення ресурсів розвитку громадянської компетентності студентської молоді, способів соціально-психологічного супроводу суб'єктів освітнього процесу, постраждалих від воєнних дій, у період переходу до умов мирного життя. Вченими Інституту опубліковано:

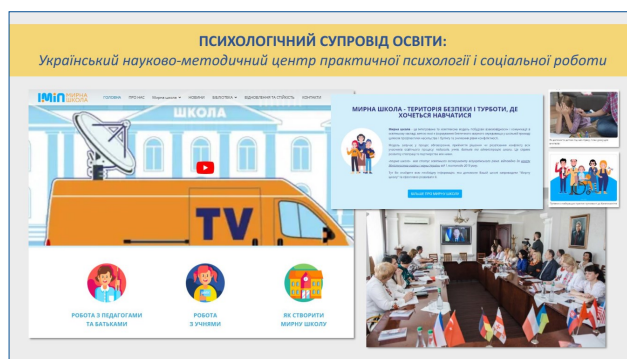
- «Термінологічний словник російсько-української війни» (Васютинський та ін., 2022);
- практичні посібники «Психологічні ресурси взаємодії школи, сім'ї, громади» (Бевз & Каниболоцька, 2022) та «Як допомогти особистості у період переходу від війни до миру: соціально-психологічний супровід» (Титаренко & Дворник, 2022);
- методичні рекомендації «Забезпечення соціально-психологічної підтримки громадськості профільної 12-річної школи» (Капустюк & Петренко, 2022) та «Соціально-психологічне супроводження діалогу між учасниками реформування загальної середньої освіти» (Гриценко & Капустюк, 2022) тощо.

7-16 лютого 2022 р. проведено масове опитування громадян за вибіркою, що репрезентує доросле населення України віком від 18 років і старше. Залучено понад 2 тис. респондентів зі всіх регіонів України за винятком АР Крим, м. Севастополя і тимчасово окупованих окремих районів Донецької та Луганської областей (Імшенецька та ін., 2022).

Спільно з закладами вищої освіти МОН України Інститутом організовано: II Міжнародну науково-практичну конференцію «Військова психологія у вимірах війни і миру: проблеми, досвід, перспек-

тиви» (23-24 вересня 2022 р.), VI Міжнародну науково-практичну конференцію «Інтеграційні можливості сучасної психології та її розвитку» (28-29 жовтня 2022 р.), Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в поствоєнний період в Україні» (15-28 квітня 2022 р.), Всеукраїнський круглий стіл «Психологія російсько-української війни: внутрішній погляд» (7 квітня 2022 р.), вебінар «Використання медіаконтенту як засобу розвитку громадянської компетентності молоді» (10 червня 2022 р.) та ін.

Вчені Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи завершили експеримент всеукраїнського рівня «Формування гуманістичних відносин між учасниками освітнього процесу шляхом упровадження моделі «Мирна школа», 2019-2022 рр. На III узагальнювальному етапі (вересень 2021 — серпень 2022 рр.) розроблено та апробовано програму підвищення кваліфікації для педагогічних працівників експериментальних закладів загальної середньої освіти «Інтеграція відновних практик у заклад загальної середньої освіти шляхом застосування моделі «Мирна школа», метою якої є підвищення кваліфікації педагогічних працівників та інших учасників освітнього процесу в рамках методології відновного підходу в галузі освіти, що реалізується у моделі «Мирна школа», формування необхідних для цього знань, умінь і компетентностей.

Загалом визначені на 2022 р. завдання та заходи Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2021-2023 роки виконано попри збройну агресію Російської Федерації в Україні.

Водночас існує низка проблемних завдань на різних рівнях освіти, які потребують подальшого вирішення в рамках спільної діяльності МОН України і НАПН України, зокрема:

дошкільна освіта

- розроблення методичного забезпечення якості освіти дітей раннього та дошкільного віку в умовах воєнного стану;

загальна середня освіта

- підготовка системи заходів і компенсація освітніх втрат у закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України;

- погодження спільних підходів до формування структури і змісту навчальних предметів / інтегрованих курсів для 7-9 класів згідно з Державним стандартом базової середньої освіти;

- удосконалення системи експертизи освітніх інновацій (зокрема освітніх і навчальних програм, навчальної літератури, що розробляється не на основі Типової освітньої програми для початкової та базової освіти);

- створення сучасного науково-методичного забезпечення естетичного виховання учнівської молоді засобами художньої комунікації у віртуальному медіа просторі;

- налагодження співпраці з Державною службою якості освіти України, спрямованої на вирішення питань удосконалення внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах загальної середньої та фахової передвищої освіти, сертифікації вчителів та проведення інституційного аудиту;

професійна (професійно-технічна) та фахова передвища освіта

- узгодження змісту й рівня якості П(ПТ)О запитам і потребам трансформованого в ході війни ринку праці;

- адаптація освітніх програм і строків навчання до потреб воєнної економіки та повоєнної відбудови країни;

- поновлення зв'язків закладів П(ПТ)О з бізнесом, на що вплинуло призупинення (припинення) та переміщення діяльності багатьох підприємств;

- розроблення ефективних інструментів оцінювання результатів навчання в процесі присвоєння / підтвердження робітничих кваліфікацій;

- підвищення престижності здобуття П(ПТ)О;

- відбудова зруйнованих закладів П(ПТ)О, відновлення пошкодженої інфраструктури, створення безпечних умов для навчання;

- оновлення змісту П(ПТ)О та підвищення її якості за рахунок розроблення короткотермінових програм для навчання;

- покращення викладання й навчання через розроблення нових чи модернізацію наявних програм підвищення кваліфікації педагогів;

- розширення напрямів міжнародної співпраці з питань розвитку професійної освіти;

вища освіта та освіта дорослих

- модернізація (оновлення існуючих) стандартів вищої освіти;

- удосконалення викладання і навчання науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти України;

- створення якісно нових освітніх програм;

- створення мережі освіти дорослих;

- оновлення змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів на бакалаврському, магістерському і докторському освітньому рівнях з урахуванням сучасних викликів: євроінтеграційних тенденцій, умов воєнного стану, стандартів якості у європейському просторі тощо;

- створення на базі закладів вищої, післядипломної освіти і наукових установ кафедр, лабораторій і відділів андрагогіки, освіти впродовж життя, розширення мережі центрів андрагогічної майстерності педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих;

психологічний супровід освіти

- удосконалення науково-методичних та правових засад здійснення психологічного супроводу суб'єктів освітньої діяльності в умовах воєнного стану та надання їм психологічної допомоги у дистанційному та комбінованому форматі;

- удосконалення науково-методичних та правових засад здійснення експериментально-психологічних досліджень у закладах освіти різних рівнів в умовах воєнного стану;

- дослідження проблеми психологічного супроводу професійної діяльності педагогічних працівників в умовах глобальних змін, виявлення психологічних чинників оптимізації професійного середовища діяльності педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти (вчителів, соціальних педагогів, психологів);

- психологічна і соціально-педагогічна допомога учасникам освітнього процесу, що зумовлює необхідність покращення управління і науково-методичного забезпечення діяльності психологічної служби системи освіти. Для вирішення згаданої проблеми доцільно створити при МОН України дорадчий орган, координаційну раду психологічної служби;

загальні проблеми розвитку освітнього простору

- популяризація, оприлюднення та впровадження в сферу науки та освіти результатів спіль-

ної діяльності МОН України та НАПН України, створення спільного веб-ресурсу для їх висвітлення;

- сприяння МОН України та НАПН України розробленню і реалізації державної політики щодо розвитку мережі освітянських бібліотек МОН України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки України, здійсненню спільних проєктів і програм, спрямованих на інноваційний розвиток мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Базиль, Л.О. (2022, 22 листопада). *Методологічний семінар НАПН України «Науково-методичне забезпечення розвитку професійної освіти в умовах нових викликів»*. Національна академія педагогічних наук України. <https://naps.gov.ua/ua/press/releases/2884/>
- Бевз, Г.М., & Каніболоцька, М.С. (ред.). (2022). *Психологічні ресурси взаємодії школи, сім'ї, громади* : практичний посібник. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://cutt.ly/IN4jnnW>
- Березівська, Л.Д., Гавриленко, Т.Л., Міхно, О.П., Сухомлинська, О.В., Тарнавська, С.В., Дурдас, А.П., Деревянко, Т.М., Середа, Х.В., Бойко, О.А. (упоряд.), & Березівська, Л.Д. (наук. ред.). (2022). *Антологія текстів з реформування змісту загальної середньої освіти в Україні (1991-2017)* : хрестоматія. <https://cutt.ly/WN5qKb8>
- Биков, В.Ю., Гриценчук, О.О., Дубовик, О.А., Завалевський, Ю.І., Іванюк, І.В., Кравчина, О.Є., & Овчарук, О.В. (2022). *Цифрова компетентність вчителя: інструмент самооцінювання та особливості використання* : методичні рекомендації. Київ: ІЦО НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/730497/>
- Васютинський, В., Горностай, П., Губеладзе, І., Найдьнова, Л., Слюсаревський, М., & Чуніхіна, С. (2022). *Термінологічний словник російсько-української війни* (М. Слюсаревський, ред., С. Чуніхіна, упоряд.). Київ: Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. <https://cutt.ly/0N86YLO>
- Вітренко, Ю.М., Ворона, В.О., & Дебич, М.А. (2022). Сфера вищої освіти як складова Плану відновлення України. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4211>
- Гончаренко, О.Л., Хемчян, І.І. (уклад.), & Пономаренко, Л.О. (наук. ред.). (2022). *Науково-інформаційна та соціокультурна діяльність провідних освітянських бібліотек — 2022* : довідник. <https://cutt.ly/TN5wjyq>
- Гриценко, Л.І., & Капустюк, О.М. (2022). *Соціально-психологічне супроводження діалогу між учасниками реформування загальної середньої освіти* : методичні рекомендації. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://cutt.ly/PN4ketJ>
- Дяченко, Л.М., Кропачева, Н.М. (упоряд.), & Березівська, Л.Д. (наук. ред.). (2022). *Педагогічні видання німецькою мовою другої половини XIX ст. — 1917 р. у фонді Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського* : науково-допоміжний бібліографічний покажчик. <https://cutt.ly/FN5q2FA>
- Імшенецька, І., Базь, Л., & Черниш, Л. (2022). Стан суспільної свідомості в Україні напередодні повномасштабного російського вторгнення (за даними всеукраїнського репрезентативного опитування, проведеного 7-16 лютого 2022 р.). *Інформаційний бюлетень*, (лютий). <https://ispp.org.ua/2022/04/23/stan-svidomosti-2022/>
- Калашнікова, С., & Оржель, О. (2022). Оптимізація мережі закладів вищої освіти: теоретичні особливості та практичні рекомендації. *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»*, 13, <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2022-13-89-129>
- Калашнікова, С.А., Скиба, Ю.А., Слюсаренко, О.М., & Таланова, Ж.В. (2022). Забезпечення якості підготовки докторів філософії за спеціальністю «011 Освітні, педагогічні науки» в Інституті вищої освіти НАПН України. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4141>
- Капустюк, О.М., & Петренко, І.В. (2022). *Забезпечення соціально-психологічної підтримки громадськості профільної 12-річної школи* : методичні рекомендації. Кропивницький: Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. <https://cutt.ly/aN4jFhu>
- Карамушка, Л.М. (2022а). *Психічне здоров'я особистості під час війни: як його зберегти та підтримати* : методичні рекомендації. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/730974/>
- Карамушка, Л.М. (2022б). *Психологічні тренінги для підготовки менеджерів та персоналу освітніх організацій (реалізація технологічного підходу)* : навчальний посібник. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/731260/>
- Карамушка, Л.М., Бондарчук, О.І., & Грубі, Т.В. (2022). *Діагностика та профілактика перфекціонізму та прокрастинації в освітній практиці* : психологічний практикум. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/732313/>
- Кириченко, В.І. (ред.), Нечерда, В.Б., Безрук, К.О., & Лаврентьева, І.В. (2022). *Методика формування соціально успішної особистості старшокласника в системі загальної середньої освіти* : методичні рекомендації. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/732076/>
- Корнієнко, А.В., Мачуський, В.В., & Вербицький, В.В. (2022а). *Наскрізна навчальна програма з позашкільної освіти оздоровчого напрямку «Основи безпеки життєдіяльності в умовах бойових дій»*. Київ: Інститут проблем виховання НАПН України. <https://cutt.ly/5N8Ppik>
- Корнієнко, А.В., Мачуський, В.В., & Вербицький, В.В. (2022б). *Методичні рекомендації до наскрізної навчальної програми з позашкільної освіти оздоровчого напрямку «Основи безпеки життєдіяльності в умовах бойових дій»*. Київ: Інститут проблем виховання НАПН України. <https://cutt.ly/mN8PQaC>

- Кремень, В.Г. (2021). Про Програму спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2021-2023 роки. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-11-1>
- Кремень, В.Г., Луговий, В.І., Топузов, О.М., Регейло, І.Ю., & Базелюк, Н.В. (2020). Про виконання Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2017-2020 роки: Наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 18 листопада 2020 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2(2). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-2-3>
- Кремень, В.Г., Луговий, В.І., Топузов, О.М., Регейло, І.Ю., Базелюк, Н.В., Гудим, І.М., & Смола, Л.М. (2021). Про виконання у 2021 р. Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2021-2023 рр.: Наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 17 листопада 2021 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(2). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-2-4>
- Кремень, В.Г., Луговий, В.І., Топузов, О.М., Сисоєва, С.О., Максименко, С.Д., Ляшенко, О.І., Ничкало, Н.Г., Саух, П.Ю., Лук'янова, Л.Б., Регейло, І.Ю., & Гудим, І.М. (2022a). Про роботу відділень та наукових установ Національної академії педагогічних наук України в умовах воєнного стану: Наукова доповідь Президії НАПН України 24 березня 2022 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1), 1-14. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4118>
- Кремень, В.Г., Луговий, В.І., Топузов, О.М., Сисоєва, С.О., Максименко, С.Д., Ляшенко, О.І., Ничкало, Н.Г., Саух, П.Ю., & Регейло, І.Ю. (2022b). Діяльність Національної академії педагогічних наук України в умовах воєнного стану (лютий-серпень 2022 р.). *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2), 1-38. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4203>
- Кремень, В.Г., Сисоєва, С.О., Бех, І.Д., Вознесенська, О.Л., Гавриш, Н.В., Гончар, Л.В., Журба, К.О., Ільїн, В.В., Канішевська, Л.В., Кириченко, В.І., Комаровська, О.А., Корнієнко, А.В., Куниця, Т.Ю., Курбатов, С.В., Литовченко, О.В., Малиношевський, Р.В., Мачуський, В.В., Найдьонова, Л.А., Рейпольська, О.Д., Толочко, С.В., Федорченко, Т.Є., Харченко, Н.В., Чаплінська, Ю.С., & Шахрай, В.М. (2022c). Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2), 1-30. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4206>
- Кремень, В.Г., Луговий, В.І., Саух, П.Ю., & Таланова, Ж.В. (2022d). Мережа державних закладів вищої освіти України: Аналітичний огляд конкурентоспроможності. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4122>
- Лапаєнко, С.В., Агалець, І.О., Гуралюк, А.Г., Закатнов, Д.О., Ростока, М.Л., Рабаданова, Л.В., Селецький, А.В., Вараксіна, Н.В., Годецька, Т.І. (авт.-упоряд.), & Лапаєнко, С.В. (наук. ред.). (2022a). *Діяльність НАПН України щодо науково-методичного забезпечення модернізації та реформування освіти* : оглядове видання. <https://cutt.ly/pN5wS8O>
- Лапаєнко, С.В., Пономаренко, Л.О., Бондарчук, О.Б. (упоряд.), & Березівська, Л.Д. (наук. ред.). (2022b). *Творчий доробок Василя Григоровича Кременя в інноваційному розвитку освіти України* : біобібліографічний покажчик. 5-те вид., допов. Знання України. https://dnrb.gov.ua/wp-content/uploads/2022/06/Kremen_2022.pdf
- Луговий, В.І., Слюсаренко, О.М., & Таланова, Ж.В. (2022a). Університетський портрет Києва: проблема збереження науково-технологічного профіля. Аналітичний огляд спеціальностей підготовки. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4101>
- Луговий, В.І., Саух, П.Ю., & Таланова, Ж.В. (2022b). Аспірантська підготовка як фактор університетської конкурентоспроможності: Аналітичний огляд стану в Україні. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4136>
- Луговий, В.І., Слюсаренко, О.М., & Таланова, Ж.В. (2022c). Париж-стратегія & Пекін-стратегія розвитку університетського лідерства у 2003-2021 роках: досвід для України. У *Шляхи розвитку закладів вищої освіти в новій соціальній реальності* : монографія (с. 40-50). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського.
- Луговий, В., Слюсаренко, О., & Таланова, Ж. (2022d). Концентрація та комунікація в моделі і стратегії розвитку університетів-лідерів. *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»*, 13, 5-25. <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2022-13-5-25>
- Лукомська, С.О., & Зливков, В.Л. (2022). *Сучасні тренінгові технології розвитку особистості в освіті* : навчальний посібник. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/731898/>
- Максименко, С.Д., Кокун, О.М., Панок, В.Г., Даниленко, Г.М., Лінський, І.В., Сердюк, О.О., Бурлака, В.В., Щербаківа, О.О., & Лунченко, Н.В. (2022). *Українське Лонгитюдне Дослідження = Ukrainian Longitudinal Study (ULS)* : методичні рекомендації з використання психодіагностичних інструментів третьої хвилі дослідження. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. <https://doi.org/10.32631/uls2022>
- Мельник, М.Ю. (2022). Освіта в умовах воєнного стану: результати опитування. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4130>
- Мельник, М.Ю., & Малиношевська, А.В. (2022). Про результати опитування учнів, батьків і вчителів про освітні проблеми в умовах воєнного стану: Наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 19 травня 2022 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4142>

- Міністерство освіти і науки України, ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», & Інститут педагогіки НАПН України. (2022a, 21 серпня). *Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу і викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році*. <https://cutt.ly/GN99uuo>
- Міністерство освіти і науки України. (2022b, 1 квітня). *Основи безпеки життєдіяльності в умовах бойових дій: методичні рекомендації для позашкілья*. <https://cutt.ly/uN8O102>
- Національна академія педагогічних наук України. (2020). *Програма спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2021-2023 роки*. <http://naps.gov.ua/ua/activities/research/mon23/>
- Овчарук, О.В., & Іванюк, І.В. (2022). *Результати онлайн-опитування «Готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину: січень-лютий 2022»*: аналітичний звіт. Київ: ІЦО НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/730808/>
- Остапенко, О.І., (ред.), Тимчик, М.В., Зубалій, М.Д., Журба, К.О., Бінецький, Д.О., Касіч, Н.П., & Кузора, І.В. (2022). *Військово-патріотичне виховання учнів в умовах ідейно-світоглядної конфронтації: навчально-методичний посібник*. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/732074/>
- Охріменко, З.В., Морін, О.Л., Шевенко, А.М., Закатнов, Д.О., & Піддячий, М.І. (2022a). *Формування професійно-ціннісних орієнтацій учнів до трудової діяльності в умовах сучасного освітнього середовища*: монографія (З.В. Охріменко, ред.). Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/732085/>
- Охріменко, З.В., Морін, О.Л., Шевенко, А.М., & Вороніна, Г.Р. (2022b). *Форми і методи формування професійно-ціннісних орієнтацій учнів до трудової діяльності*: методичні рекомендації (З.В. Охріменко, ред.). Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/732089/>
- Пономаренко, Л.О., Зоріна, Н.Є., Коваленко, С.Г., Крощенко, Н.М., Павленко, Т.С. (упоряд.), & Пономаренко, Л.О. (наук. ред.). (2022). *Дисертації з питань освіти (1991-2021)*: науково-допоміжний бібліографічний покажчик. <https://cutt.ly/NN5qM6g>
- Президент України. (2022, 21 квітня). *Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни* (266/2022). <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225>
- Радкевич, В.О., Лузан, П.Г., & Пащенко, Т.М. (2022). *Фахова передвища освіта: аналітичний огляд ефективності*. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2), 1-12. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4209>
- Сухомлинська, О.В., Сухомлинська, Л.В., Страйгородська, Л.І., Мушка, І.В., Чала, Н.В. (упоряд.), & Березівська, Л.Д. (наук. ред.). (2022). *Міжнародні та всеукраїнські педагогічні читання «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю» (1993-2020)*: науково-допоміжний бібліографічний покажчик. <https://cutt.ly/7N5q4Zp>
- Тимчик, М.В. (ред.), Остапенко, О.І., Бінецький, Д.О., & Касіч, Н.П. (2022). *Методика військово-патріотичного виховання учнів у закладах загальної середньої освіти*: методичні рекомендації. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/732066/>
- Титаренко, Т.М., & Дворник, М.С. (ред.). (2022). *Як допомогти особистості у період переходу від війни до миру: соціально-психологічний супровід*: практичний посібник. Київ: Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. <https://cutt.ly/SN5A4mh>
- Толочко, С.В., Бордюг, Н.С., & Міронєць, Л.П. (2022a). *Знаю. Вмію. Дію*: навчальна програма для формування екологічної компетентності школярів. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/732065/>
- Толочко, С.В., Бордюг, Н.С., & Міронєць, Л.П. (2022b). *Знаю. Вмію. Дію*: навчально-методичний посібник для формування екологічної компетентності школярів. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/732064/>
- Топузов, О., & Засекіна, Т. (заг. ред.). (2022). *Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови. Методичний порадник науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового навчального року*: методичні рекомендації. Інститут педагогіки НАПН України. Київ: Видавничий дім «Освіта». <https://doi.org/10.32405/978-966-983-360-0-2022-70>
- Топузов, О., & Локшина, О. (заг. ред.). (2022). *Освіта в реаліях війни: орієнтири міжнародної спільноти*: оглядове видання. Київ: Педагогічна думка. <https://doi.org/10.32405/978-966-644-614-8-2022-55>
- Федорченко, Т.Є. (ред.), Кириченко, В.І., Нечерда, В.Б., Тарасова, Т.В., Безрук, К.О., & Гарбузюк, І.В. (2022). *Соціально успішна особистість: сутність і технології виховання*: навчально-методичний посібник. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/732062/>
- Шахрай, В.М. (ред.), Гончар, Л.В., Канишевська, Л.В., & Малиношевський, Р.В. (2022a). *Формування готовності старшокласників до відповідального батьківства: теорія і практика*: монографія. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/732060/>
- Шахрай, В.М. (ред.), Гончар, Л.В., Канишевська, Л.В., & Малиношевський, Р.В. (2022b). *Формуємо готовність старшокласників до відповідального батьківства*: методичний посібник. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/732061/>
- Шиненко, М.А., & Пінчук, О.П. (2022a). *Моніторинг використання веб-ресурсу «Електронна бібліотека НАПН України»: 24 лютого — 24 серпня 2022 р.* Київ: Інститут цифровізації освіти НАПН України, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. <https://lib.iitta.gov.ua/731718/>
- Шиненко, М.А., & Пінчук, О.П. (2022b). *Моніторинг використання веб-ресурсу «Електронна бібліотека НАПН України»: січень-травень 2020, 2022 роки*. Київ: Інститут цифровізації освіти НАПН України, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. <https://lib.iitta.gov.ua/731309/>

ON PERFORMING IN 2022 THE JOINT ACTIVITY PROGRAMME OF THE MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE AND THE NATIONAL ACADEMY OF EDUCATIONAL SCIENCES OF UKRAINE FOR 2021-2023

According to the results of scientific report at the meeting of the Presidium of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, November 16, 2022

Vasyl Kremen

DSc in Philosophy, Professor, Full Member (Academician) of NAS of Ukraine and NAES of Ukraine, President, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Volodymyr Lugovyi

DSc in Pedagogy, Professor, Full Member (Academician) of NAES of Ukraine, First Vice-President, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Oleh Topuzov

DSc in Pedagogy, Professor, Full Member (Academician) of NAES of Ukraine, Vice-President, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Iryna Reheilo

DSc in Pedagogy, Senior Researcher, Head of the Scientific and Organisational Department, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. *The paper presents the most important results of performing in 2022 the Joint Activity Programme of the Ministry of Education and Science of Ukraine and the National Academy of Educational Sciences of Ukraine for 2021-2023. In 2022, a new important direction of cooperation between MoES of Ukraine and NAES of Ukraine was de facto added, related to the war of the Russian Federation against Ukraine. Within implementation of the Programme, the following actions were carried out: improvement of the Ukrainian legislation in the sphere of education; work in the MoES of Ukraine Collegium, Scientific Council, Scientific and Methodological Council, subject expert commissions and expert groups, working groups of the Ministry, etc.; psychological and pedagogical review of training, training and methodological literature, teaching aids and educational equipment for education institutions, educational materials for the e-platform of distance and blended learning "All-Ukrainian Online School"; development of modern educational and methodological support for pre-school, general secondary, out-of-school, vocational, vocational pre-tertiary and higher education institutions; scientific and methodological support for innovative projects, pilot studies, pedagogical experiments; joint publishing of scientific journals; conducting joint scientific and methodological conferences, scientific and practical seminars, round tables, webinars; professional development of leading, academic and teaching staff, etc. Problem tasks at different levels of education are outlined, which require further solutions within the joint activities of MoES of Ukraine and NAES of Ukraine, especially in the conditions of martial law and for the post-war reconstruction of the country.*

Keywords: *Joint Activity Programme; Ministry of Education and Science of Ukraine; National Academy of Educational Sciences of Ukraine; science; education; pedagogy; psychology; scientific and methodical support of education; innovative person development; martial law; post-war recovery.*

Дата публікації: 30 листопада 2022 р.